ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-11

O‘QUVCHILARNING AXBOROT XAVFSIZLIGINI PEDAGOGIK QO‘LLAB-QUVVATLASHNING SHAKL VA USULLARI

Sodiqov Hamid Maxmudovich
Termiz iqtisodiyot va servis universiteti dotsenti
Elektron pochta: hamidsodiqov79@gmail.com
ORCID: https://orsid.org/0009-0009-7917-7653

Annotatsiya: Ushbu maqolada o‘quvchilarning axborot xavfsizligini ta’minlashning ijtimoiy ahamiyati hamda bu faoliyatni amalga oshirishda pedagogik jihatdan qo‘llab-quvvatlashning shakl va usullarining tatbiqlari xususidagi ma’lumotlar keltirilgan.
Kalit so‘zlar: internet, profilaktik, ta’minot, tahdidlar, xavflar, pedagogik qo‘llab-quvvatlash, pedagogik yordam, hamrohlik qobiliyati, rag‘batlantirish, qiziqish, kuzatish, maslahat berish, xavfsiz makon, shaxsiy axborot xavfsizligi, xavfli axborot.
Аннотация: В данной статье представлена информация о социальной значимости обеспечения информационной безопасности учащихся и применении форм и методов педагогической поддержки при осуществлении этой деятельности.
Ключевые слова: Интернет, профилактика, обеспечение, угрозы, риски, педагогическая поддержка, педагогическая помощь, сопровождающие способности, поощрение, интерес, наблюдение, консультирование, безопасное пространство, безопасность личной информации, опасная информация.
Abstract: This article provides information on the social significance of ensuring students' information security and the application of forms and methods of pedagogical support in carrying out this activity.
Keywords: internet, preventive, provision, threats, risks, pedagogical support, pedagogical support, companion skills, encouragement, interest, observation, counseling, safe space, personal information security, hazardous information.

Hozirgi kunda mamlakatimiz ta’lim tizimi maktab o‘quvchilarining axborot xavfsizligini ta’minlashga qaratilgan alohida tashkiliy-pedagogik chora-tadbirlarni tizimli amalga oshirmoqda. Bu faqat pedagogik hamjamiyat tomonidan ishlab chiqilishi va qabul qilinishi uchun shart bo‘lgan kengroq “o‘quvchilarni axborot xavfsizligini ta’minlashni pedagogik qo‘llab-quvvatlash” chora-tadbirlar majmui sifatida ko‘rib chiqilishi mumkin.

Pedagogik qo‘llab-quvvatlash orqali biz tanlagan vaziyatni ongli ravishda mustaqil ravishda hal qilish uchun sharoit yaratish jarayonini (bola bilan birgalikda) tushunamiz. Shuningdek, u muammoli vaziyatda o‘smirning mustaqilligini o‘qituvchi tomonidan qiziqish bilan kuzatish, maslahat berish, shaxsiy ishtirok etish, rag‘batlantirishni o‘z ichiga oladi.

Pedagogik qo‘llab-quvvatlash o‘qituvchining yaqin bo‘lish, o‘quvchiga ergashish, uni o‘qitishda individual taraqqiyotida hamrohlik qilish qobiliyatini anglatadi. Pedagogik qo‘llab-quvvatlash katta yoshdagi maktab o‘quvchilariga qo‘llaniladigan pedagogik qo‘llab-quvvatlash shakllaridan biri sifatida qaraladi va pedagogik qo‘llab-quvvatlash va pedagogik yordam turlarini tizimlashtirish taklif etiladi [1].

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-11

“Pedagogik yordam” va “pedagogik qo‘llab-quvvatlash” tushunchalarining o‘zaro bog‘liqligini hisobga olib, biz V.A.Slastenin, I.A.Kolesnikova tomonidan tahrirlangan darslikda pedagogik qo‘llab-quvvatlash va pedagogik yordam pedagogik faoliyatning turli shakllari bo‘lib, ularni individuallikni rivojlantirishga qaratilganligi birlashtiradi deb ta’kidlangan. Mualliflar pedagogik yordam asta-sekin bolani ta’limda pedagogik qo‘llab-quvvatlashga aylanib bormoqda deb hisoblashadi va quyidagi ta’riflarni taklif qilishadi: pedagogik yordam – bu tanlangan vaziyatni ongli ravishda mustaqil hal qilish uchun sharoit yaratish jarayoni (bola bilan birgalikda).

Pedagogik qo‘llab-quvvatlash – bu o‘qituvchining ishtirokini qo‘llab-quvvatlash bilan taqqoslaganda minimal iste’mol bilan muammoli vaziyatda o‘spirinning maksimal mustaqilligini rag‘batlantirish, qiziqish bilan kuzatish, maslahat berish, shaxsiy ishtirok etish jarayoni [2].

“Pedagogik qo‘llab-quvvatlash” va “pedagogik yordam” tushunchalarining mohiyatini taqqoslab, xulosa qilish mumkinki, pedagogik yordam birinchi navbatda o‘quvchining muayyan muammolarini bartaraf etish bilan bog‘liq bo‘lib, muammoli vaziyatda o‘qituvchilar tomonidan amalga oshiriladi. Pedagogik qo‘llab-quvvatlash qiyinchiliklarning oldini olishga qaratilgan doimiy (oldindan rejalashtirilgan) tadbirlarni o‘z ichiga oladi.

Ta’lim muassasalarida psixologik amaliyotni tashkil etish ma’nosida qo‘llab-quvvatlash – bu o‘qituvchi-psixologning kasbiy faoliyatining bunday tizimini yaratishni anglatadi. Bu axborot ta’siri sharoitida, shu jumladan salbiy sharoitda bolaning muvaffaqiyatli o‘qishi va psixologik rivojlanishi uchun sharoit yaratishga qaratilgan. Ushbu sharoitlarni yaratishda quyidagi bosqichlarni ajratish mumkin:

- maktab o‘quvchilarining ta’lim olishi va rivojlanishi uchun taqdim etilayotgan imkoniyatlar, ularning psixologik imkoniyatlari va rivojlanish darajasiga qo‘yiladigan talablar mavzusida o‘qituvchilar bilan maktabning axborot muhitini birgalikda tahlil qilish;
- salbiy axborot ta’sirining psixologik mezonlarini aniqlash;
- shaxsiy axborot xavfsizligini ta’minlash, ularni tizimga kiritish bo‘yicha muayyan chora-tadbirlar, ish shakllari va usullarini ishlab chiqish va amalga oshirish.

Ko‘rib chiqilayotgan muammo kontekstida “maktab o‘quvchilarining axborot xavfsizligini psixologik-pedagogik qo‘llab-quvvatlash” atamasining quyidagi formulasi taklif etiladi – o‘quvchilarning psixikasi, ongi va jismoniy salomatligini himoya qilish holatiga erishishga qaratilgan shaxsga yo‘naltirilgan usullar, texnikalar va psixologik-pedagogik texnologiyalar tizimi xavfli axborot ta’siridan va umuman olganda, talabalar shaxsini yanada anglash va o‘zini o‘zi rivojlantirish uchun ma’lum darajadagi axborot xavfsizligini ta’minlashdir.

Maktab o‘quvchilarining axborot xavfsizligini psixologik-pedagogik qo‘llab-quvvatlashning maqsadi – maktab o‘quvchilari uchun xavfsiz axborot makonini qurish, zamonaviy axborot jamiyati ehtiyojlariga javob beradigan shaxsiy xususiyatlarni shakllantirish asosida o‘quvchilar shaxsini rivojlantirish, shaxsiy ta’lim trayektoriyasini qurish va axborot xavfsizligi masalalarini bilish, barqaror motivatsiyani shakllantirish uchun ijtimoiy-pedagogik va psixologik sharoitlar tizimini yaratishdir.

Maktab sharoitida o‘quvchilarning axborot xavfsizligini psixologik-pedagogik qo‘llab-quvvatlash tuzilmasi uchta komponentni o‘z ichiga oladi:

- tashkiliy-pedagogik (ta’limning an’anaviy va innovatsion usullari va shakllarining maqbul kombinatsiyasini ta’minlash, o‘quvchi va o‘qituvchining o‘zaro aloqasini kuchaytirish, faol, mustaqil

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-11

ravishda o‘quvchi shaxsini anglaydigan, shaxsiy ma’lumot uchun xavfsiz makonni tashkil etishga qodir bo‘lgan shaxsni o‘qitish va tarbiyalashga qaratilgan);

- mazmunli (shartsiz axborot xavfsizligiga asoslangan o‘quv va kognitiv faoliyatda maktab o‘quvchilarining ijodiy namoyon bo‘lishi va o‘zini o‘zi anglashini ta’minlaydigan o‘quv materiallari, ijodiy vazifalarni ishlab chiqish; axborot xavfsizligi masalalarida ularning tashabbusi va faolligini oshirish maqsadida maktab o‘quvchilari bilan ishlashning ijodiy shakllari ulushini ko‘paytirishni jalb qilishga qaratilgan);
- texnologik (maktab o‘qituvchilarining e’tiborini shaxsga yo‘naltirilgan yondashuv qoidalarini qo‘llash asosida o‘quv jarayonini tashkil etish va o‘tkazishda o‘quvchining shaxsiy axborot xavfsizligiga qaratish).

O‘quvchi hayot jarayonida axborot ta’sirining salbiy oqibatlari bilan bog‘liq muammoga duch keladi va muammoli vaziyatlarni hal qilish, kerakli ma’lumotlarni topish, nizolarni hal qilish, uni xavfsiz hal qilish va o‘ta og‘ir holatlarda uning o‘zi qila oladigan odam borligini bilish ko‘nikmalaridan foydalanadi.

E.I. Kazakovaning tadqiqotlari asosida biz maktab o‘quvchilarining axborot xavfsizligini psixologik-pedagogik qo‘llab-quvvatlash jarayoni quyidagi tamoyillar asosida amalga oshirilishi kerakligini aniqladik:

- qo‘llab-quvvatlash maslahatining tavsiya tabiati;
- qo‘llab-quvvatlash manfaatlarining ustuvorligi;
- qo‘llab-quvvatlashning izchilligi va uzluksizligi;
- obyektlararo qo‘llab-quvvatlash;
- individual-shaxsiy yondashuv.

Shu bilan birga, o‘quvchi shaxsining axborot xavfsizligini psixologik-pedagogik qo‘llab-quvvatlash jarayonida o‘qituvchining roli o‘quvchiga o‘z savollariga javob bera oladigan shaxs (o‘qituvchi, psixolog) mavjudligiga ishonch tuyg‘usining psixologik asoslarini berishdir.

E.A.Aleksandrova tomonidan umumiy pedagogik qo‘llab-quvvatlash tasnifi asosida biz o‘quvchi shaxsining axborot xavfsizligini psixologik-pedagogik qo‘llab-quvvatlash turlarini quyidagi mezonlarga muvofiq tasniflashni taklif qilamiz (1-rasm):

- o‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasidagi o‘zaro aloqa darajasiga ko‘ra;
- pedagogik qo‘llab-quvvatlashni amalga oshirish vaqtiga ko‘ra;
- pedagogik qo‘llab-quvvatlashni amalga oshirish muddatiga ko‘ra [3].

Maktab o‘quvchilarining axborot xavfsizligini psixologik-pedagogik qo‘llab-quvvatlash turlari

O‘zaro aloqa darajasi bo‘yicha:	Amalga oshirish vaqti bo‘yicha:	Amalga oshirish muddati bo‘yicha:
- bevosita qo‘llab-quvvatlash; - bilvosita qo‘llab-quvvatlash	- profilaktika; - o‘z vaqtida; - ogohlantirish natijasi.	- impulsli; - uzaytirilgan; - diskret.

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-11

1-rasm. O‘quvchilarining axborot xavfsizligini psixologik-pedagogik qo‘llab-quvvatlash turlari

Maktab o‘quvchilarining axborot xavfsizligini bevosita pedagogik qo‘llab-quvvatlash o‘qituvchi tomonidan o‘quvchi bilan suhbat davomida amalga oshiriladi. Ushbu kichik turning o‘ziga xos xususiyati o‘qituvchining nutqida subtekstni o‘z ichiga olgan iboralarning yo‘qligi va uning butun sinfga emas, balki ma’lum bir bolaga murojaat qilishidir. Bunday qo‘llab-quvvatlashning maqsadi o‘quvchining axborot xavfsizligini buzish holatidan chiqish yo‘llarini birgalikda samarali izlashdir. Masalan, o‘quvchining o‘qituvchiga internetda istalmagan tanishish bilan bog‘liq vaziyatni hal qilishga yordam berish iltimosi bilan murojaat qilishi.

Bilvosita qo‘llab-quvvatlash o‘qituvchi tomonidan internetdagi salbiy ko‘rinishlarga qarshi kurashish misollarini namoyish etish orqali taqdim etiladi. Ushbu usul o‘quvchini axloqiylashtirish bilan xafa qilmasdan va o‘z fikrini bildirmasdan muammoni mustaqil ravishda hal qilishga undashi mumkin. Ushbu tur bir guruh o‘quvchilarga murojaat qilish bilan tavsiflanadi. Bunday holda, avvalgisidan farqli o‘laroq, o‘qituvchining roli kam bo‘lmaydi, lekin kamroq seziladi va maqsad bolani axborot xavfsizligi muammosini o‘zi hal qilishga undashdir.

Profilaktik qo‘llab-quvvatlash bilan maktab o‘quvchilari o‘qituvchidan “mulohaza yuritish uchun ma’lumotlar” to‘plamini, muammoning o‘zi paydo bo‘lishidan oldin kuzatish uchun axborot sababini biladilar va muammoli vaziyat yuzaga kelgan paytda, o‘quvchi uni mavjud usul va texnikalar to‘plami asosida muvaffaqiyatli hal qiladi. Profilaktik qo‘llab-quvvatlash ko‘p jihatdan bilvosita o‘xshash bo‘lib, muammoli vaziyatni ko‘rib chiqishda o‘quvchi undagi rolini “yo‘qotadi” va uni muhokama qilmaydi. Profilaktik qo‘llab-quvvatlashning maqsadi – bu maktab o‘quvchilari o‘rtasida individual xulq-atvor strategiyasini ishlab chiqishga hissa qo‘shadigan axborot xavfi va shaxs uchun tahdidlarning oriyentatsiya-rolli muammoli vaziyatlarini ishlab chiqarishdir. O‘qituvchining roli o‘quvchilarga o‘zlari uchun axborotni rivojlantirish sohasini aniqlashga yordam berish va axborot madaniyatiga qiziqishni uyg‘otishni qo‘llab-quvvatlash uchun ularning qiziqishlari va hayotiy faoliyati yo‘nalishi bilan bog‘liq og‘zaki va og‘zaki bo‘lmagan ma’lumotlarni yetarli darajada idrok etishlari uchun sharoit yaratishdir.

Shunday qilib, zamonaviy pedagogik amaliyotda maktab o‘quvchilarining axborot xavfsizligini psixologik-pedagogik qo‘llab-quvvatlash, birinchi navbatda, axborot ta’sirida, shu jumladan salbiy holatlarda bolaning muvaffaqiyatli o‘qishi va psixologik rivojlanishi uchun ijtimoiy-psixologik sharoitlarni yaratishga qaratilgan o‘qituvchilar va psixologlarning kasbiy faoliyati tizimi sifatida qaraladi.

Maslahat – bu o‘quvchilarga, ularning ota-onalariga (qonuniy vakillariga), professor-o‘qituvchilarga va o‘quv jarayonining boshqa ishtirokchilariga o‘quvchi shaxsining axborot xavfsizligi masalalarida yordam ko‘rsatishdir. Maqsad – o‘quv jarayoni ishtirokchilarining o‘zaro munosabatlarini optimallashtirish va ularga xavfsiz ta’lim makonini loyihalashda psixologik yordam ko‘rsatish. Shuni yodda tutish kerakki, biz patologik kasalliklarga ega bo‘lmagan, ya’ni tibbiy va biologik meyorda bo‘lgan, ammo har qanday psixologik qiyinchiliklarga duch kelgan o‘quv jarayonining ishtirokchilariga yordam berish haqida gapiramiz. Bu kompyuter o‘yinlariga bo‘lgan ishtiyoq, internetga qaramlik, noqonuniy kontentga ega saytlarga qiziqish va boshqalar kabi muammolar bo‘lishi mumkin.

Axborot xavfsizligi masalalari bo‘yicha psixologik maslahat usullari quyidagilarni o‘z ichiga olishi kerak: munozara usullari; o‘yin usullari (didaktik va ijodiy o‘yinlar, shu jumladan biznes, rol

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

VOLUME-5, ISSUE-11

o‘ynash); nozik mashg‘ulotlar; suhbatlar. Maktab o‘quvchilari bilan ishlash ham individual, ham guruh shaklida amalga oshirilishi mumkin.

O‘quvchilarga axborot xavfsizligi asoslarini o‘rgatish uchun axborot tahdidlarining odatiy holatlarini ko‘rib chiqish kerak. O‘quvchi qat’iyatlilik, his-tuyg‘ularni cheklash, diqqatni jamlash va e’tiborni talab qiladigan samarali aqliy faoliyat asoslarini endigina tushuna boshlaydi, shuning uchun darslarni bolalarning yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda, ijtimoiy-psixologik rollarni o‘ynash bilan o‘yin tarzida qurish tavsiya etiladi. Natijada axborot tahdidining muayyan holatida ma’lum bir xatti-harakatlar algoritmi shakllanadi.

Avvalo, bola taklif etilayotgan ma’lumotlarga obyektiv baho bera olishi, uning haqiqati va ishonchliligiga ishonch hosil qilishi, so‘ngra olingan natijaga muvofiq, uning hayotini saqlab qolishga yordam beradigan yagona to‘g‘ri qarorni qabul qilishi kerak. Ma’lumotni tahlil qilish uchun u kimdan kelganini va o‘sha paytda ma’lumot manbai yonida kim bo‘lganligini bilish muhimdir. O‘qituvchining vazifasi rollarni belgilash va simulyatsiya qilingan vaziyatning rivojlanishini boshqarishdir.

Munozaralar va suhbatlarga misol sifatida biz 5-7-sinf o‘quvchilari uchun darslarning mavzulari va siklini keltirishimiz mumkin. Zamonaviy o‘smirlarning telefon va gadjetlarga qaramligini, shuningdek, maktab o‘quvchilari bilan suhbatlar materiallarini tahlil qilish va muhokama qilish.

Ota-onalar bilan ishlashda individual tadbirlar emas, balki o‘quvchi shaxsining axborot xavfsizligi sohasidagi kompetensiyalarini oshirishga qaratilgan yaxlit tizimli ish samarali bo‘ladi. Bunday ish ota-onalarni maktab yig‘ilishlarida xabardor qilish, axborot ta’sirining xavfi tahlil qilinadigan va amaliy tavsiyalar beriladigan uslubiy tavsiyalarni ishlab chiqish orqali amalga oshirilishi kerak [4].

Ota-onalar bilan ishlash tajribali o‘qituvchi yoki psixolog tomonidan amalga oshiriladi va psixologik tayyorgarlik kabi usul bilan amalga oshiriladi, uning davomida bolaning shaxsiyatining xavfsiz holati muammolari bilan bog‘liq amaliy vaziyatlar ko‘rib chiqiladi.

O‘qituvchilar bilan ishlash ijtimoiy-psixologik tayyorgarlik yordamida amalga oshiriladi, uning davomida shaxsning xavfsiz holati muammolari bilan bog‘liq amaliy vaziyatlar ko‘rib chiqiladi. Treninglar sizga axborot xavfsizligi ko‘nikmalarini faollashtirish, to‘g‘irlash, xulq-atvor repertuarini kengaytirish, pedagogik hamjamiyatning samarali o‘zaro ta’sirini izlash bo‘yicha ko‘rsatmalar berish imkonini beradi.

O‘qituvchining maktab o‘quvchilarining axborot xavfsizligi muammolarini hal qilishga tayyorlik darajasini oshirishning muhim elementi – bu ma’lum bir axborot xavfsizligi tizimini qurish bilan bog‘liq real vaziyatlarni modellashtirish vazifalari tizimini ko‘rib chiqishga asoslangan qo‘shimcha ta’lim tizimida malaka oshirishdir [5].

Axborot xavfsizligining psixologik tarkibiy qismini diagnostika qilishning maqsadi bolalarning axborot makonidagi salbiy ko‘rinishlarga nisbatan aqliy barqarorligi darajasi to‘g‘risida ma’lumot olish, o‘quv jarayoni ishtirokchilarining shaxsiy psixologik xususiyatlari va axborot xavfsizligi sohasidagi muammolarni aniqlashdir.

O‘quvchi shaxsining axborot xavfsizligi muammolari bo‘yicha psixologik konsultatsiya natijasi maslahatlashilayotgan shaxsning psixologik holati bilan bog‘liq axborot xavfsizligi muammolarini hal qilish bo‘lishi kerak. Psixologdan yordam so‘raganda, inson, birinchi navbatda, malakali maslahat, harakat, tushunish va qo‘llab-quvvatlash bo‘yicha tavsiyalar olishni kutadi.

O‘smirlar va bolalarning axborot xavfsizligi muammolarini psixologik diagnostika qilishning mavjud usullari orasida eng ko‘p qo‘llaniladiganlarini ajratish mumkin – bilvosita yoki to‘g‘ridan-to‘g‘ri

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-11

kuzatish, obyektiv, so‘rovnoma, eksperimental. Ushbu usullarning barchasi bitta yakuniy maqsadga ega, ya’ni o‘quvchi shaxsining axborot xavfsizligi muammolari bilan bog‘liq holda respondentning psixologik holatining qaysi jihatlariga e’tibor berish kerakligini tushunish.

Usullardan qaysi birini oqilona qo‘llash kerak, psixolog har bir alohida holatda, vazifalar va tadqiqot obyektiga qarab qaror qiladi. Bolalarning har qanday psixodiagnostik tekshiruvi bir necha bosqichlarni o‘z ichiga oladi. Avvalo, bu ma’lumotlarni yig‘ish, olingan ma’lumotlarni tahlil qilish va talqin qilish, shuningdek, psixologik tashxis va prognozni tayyorlash.

Tuzatish ishlarida psixolog o‘quvchining shaxsiy axborot makonini shakllantirishda duch keladigan muammolarning mohiyatini aniqlashga, bolaning qiyinchiliklari va potensial xavflarini ko‘rishga, shuningdek, bola bunday sharoitlarni yaratish imkoniyatlarini aniqlashga intiladi.

Axborot ta’sirining mumkin bo‘lgan salbiy oqibatlarining psixologik-pedagogik profilaktikasi shaxsning axborot xavfsizligi bilan bog‘liq o‘quv jarayoni ishtirokchilarining rivojlanishi va o‘zaro munosabatlarida bir qator mumkin bo‘lgan muammolarga ega. Ushbu turdagi ishlarda mutaxassislar, o‘qituvchilar va ota-onalar birgalikda ishtirok etishlari kerak.

Axborot ta’sirining mumkin bo‘lgan salbiy oqibatlarini psixoprofilaktik diagnostikasi quyidagi shakllarda amalga oshiriladi:

- “psixologik axborot xavf guruhi” deb nomlangan maktab o‘quvchilarini aniqlash maqsadiga ega bo‘lgan va ular bilan keyingi psixokorrektiv ish zarurligi to‘g‘risida xulosa chiqarishga imkon beradigan ekspert baholash usuli yordamida maktab o‘quvchilarini skrining-tekshirish;
- bolaning shaxsiy axborot muhitidagi vaziyatni aniqlashtirish, shuningdek, uning “psixologik xavf” guruhidagi bolalar toifasiga kirishini belgilovchi omillarni aniqlash maqsadida o‘qituvchilar va ota-onalarning og‘zaki va yozma so‘rovi.

Maktab o‘quvchilarining axborot xavfsizligi muammolarini psixologik-pedagogik tarbiyalash o‘qituvchilar va ota-onalarni maktab o‘quvchilariga axborot makonining asosiy tahdidlari va xavflari ta’sirining psixologik jihatlari, psixologik va pedagogik natijalarni ommalashtirish va tushuntirish, axborot xavfsizligi mavzusidagi tadqiqotlar, maktab o‘quvchilari uchun shaxsiy ma’lumotlar uchun xavfsiz makon yaratish shartlari bilan tanishtirishdan iborat.

Maktab o‘quvchilarining axborot xavfsizligi professor-o‘qituvchilarining samaradorligi mezonlari o‘quvchilar va o‘qituvchilarni axborotni qayta ishlash va salbiy tarkibdan himoya qilish bilan bog‘liq turli xil tadbirlarga jalb qilish va bilim, ko‘nikma, munosabatlarni shakllantirish va shaxsan muhim fazilatlarni rivojlantirishga qaratilgan.

Xulosa qilib shuni ta’kidlaymizki, o‘quvchi shaxsining axborot xavfsizligi, umuman ta’lim muhiti, ushbu masalalarni psixologik va pedagogik qo‘llab-quvvatlash muammosi, garchi muhim va ustuvor deb tan olingan bo‘lsa-da, baribir ham olimlardan, ham amaliy o‘qituvchilardan katta e’tibor talab qiladi.

Yuqorida aytilganlarning barchasiga asoslanib, biz zamonaviy ta’lim amaliyoti ta’lim faoliyati subyektlarining o‘zini o‘zi anglashi va o‘zini o‘zi tushunishini ta’minlaydigan psixologik xavfsiz ta’lim muhitini yaratishi kerak degan xulosaga keldik. Bu ta’lim muassasalari birinchi navbatda maktab o‘quvchilarining axborot xavfsizligini psixologik va pedagogik qo‘llab-quvvatlash uchun sharoit yaratganda mumkin bo‘ladi.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Мудрик, А. В. Социальная педагогика: Учеб. для студ. пед. вузов / Под ред. В.А. Сластенина. - 3-е изд., испр. и доп. - М.: Издательский центр «Академия», 2000. - 200 с.

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

VOLUME-5, ISSUE-11

2. Педагогика : учеб. пособие для студентов педагогических учебных заведений / В.А. Сластенин [и др.]. - М.: Школа-Пресс, 1997. - 512 с.

3. Александрова, Е. А. Виды педагогической поддержки и сопровождения индивидуального образования /Е.А. Александрова [Электрон, ресурс] URL: http://isiksp.iTi/librarv/aleksandrova ea (дата обращения: 25.12.2013 г.)

4. Баева, И.А. Психологическая безопасность образовательной среды: учеб. пособие / Под ред. И. А. Баевой. - М., 2009. - 152 с.

5. Самоделова Л. А. Изучение основ информационной безопасности в системе дополнительного образования: автореф. дисс... канд. пед. наук: 13.00.02./ Самоделова Людмила Александровна. - М., 2002. - 27 с.